

Nro 6.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Januariusnak 20-dik napján 1795.
esztendőben.*

Hadi Környülműndások.

Mostan épen semmi officiális tudósítással nem kedveskedhetik a' Magy. Kurir É. d. Olvasóinak, mivel a' Felséges udvari hadi Tanács sem közlött a' Publicummal semmit is. — A' melly hadi történeteket tehát ilyen béiktunk, azokat töbnire a' külföldi közönséges, és magános levelekből irtuk ki. — *B Hardenberg* Prussia minister egy pro memoriat nyújtott bé a' Regenspurgi imperiális gyűlésnek, mellyben arra határozta meg magát Fels. királya, hogy hanemha a' Német Birodalombeli teherős lakosok egynehány milliómot adándanak költsön a' Felsegének

4 pro Cento interesre, és 10 esztendőre, kénytelen
 léfzen a' Rénus mellett lévő seregeit haza hívni.
 — A' Moguntzia körül cantonirozó Frantzia se-
 regek tsendessen viselik mostanság magokat, és
 semmiben nem tapasztaltatnak foglalatoskodni. —
 kétség kívül nékiek is meg dideredett a' kemény
 hidegen az órrok. — E' folyó hólnapnak kezdé-
 tében egy egész Frantzia pikét szökött által a'
 Prussusokhoz, tiszteiket is el vitték magokkal,
 még pedig kötözve hátokon. — *Melas* és *Mercan-*
din Generálok is meg érkeztek Moguntziába. —
 A' Rénus alsó környékéről jött levelek beszélik,
 hogy az északi Fr. ármádiától, mellynek *Picheg-*
rü Generál a' fő kormányozója, 30000 ember Fran-
 tzia országba marsirozott, a' többi pedig téli kvár-
 télyra osztatott. — *Frecine* nemzeti képviselő egész-
 len meg járta a' *Sambre* és *Mósa* környékein can-
 tonirozó Frantzia seregeket. — A' *Bonni* katona
 őrizet meg vizsgáltságának alkalmatosságával ily-
 lyetén serkentő beszédet mondott előttök: „Ne-
 mes indulatú védelmezői a' szabadságnak! Vitézi
 tetteitekhez és keresett dicsőségtekhez illendőké-
 pen visellyétek magatokat. — Ez a' negédes, és
 magát tellyességgel nem esmérő nemzeti képvise-
 lő *Bonnból Koblenzbe* ment által, onnan pedig
 a' *Luxenburgi* tartományba fog utazni, hogy ot-
 tan hadi tanácsot tarthasson a' *Luxenburgot* os-
 tromló Frantzia ármádiának mostani fő kórmá-
 nyozójával *Moreau* Generállal, t. i. mitsoda úton
 's módon lehessen azon tsak nem győzhetetlen
 várat minél előbb meg szelidíteni. — Hitessék el
 mind a' ketten magokkal, hogy a' még a' vén
Bender Feldmarsál él, és puskaporral, 's ágyú-
 golyóbissal bírja, nem könnyen fogja azon erős-
 séget Frantzia kézre által adni.

A' *Frankfurti* közönséges levélből azt olvas-
 suk, hogy *Morceau* Frantzia Generál azt izente
 vólna az *Ehrenbreitsteinban* commandirozó Au-
 striai Generálnak hogy a' *Parisi* Conventnek pa-
 rantsolatya szerént ennekutánna senkit többé,

akárki legyen az, által nem fog *Koblenzbe* bortsátani, és hogy nemcsak ő nékie, hanem a' több, Rénus mellett commandirozó Generálisoknak is e' legyen meg parantsoltatva; és így kéri ötet, hogy ezután trombitást se küldjön hozzá, mivel ő azt sem bortsáthattya által. — Ugy hallatik, hogy *Mülheim* környékén igen sok seregek gyűlenének öszve, de mi végből, nem tudatik. Annál bizonyosabb nints, hogy *Detzben* számos ágyúk szegezettek ki a' Frantziáknak Rénuson túl lévő sántzaikra.

Egygy *Jan. 6-ikán* költ *Maguncziai* levélből ezeket olvassuk: Ma, dél előtt 11 órától fogva, dél után egygy óráig keményen tsatáztak *Weissenau* mellett, a' mi forpostyaink, a' Frantzia forpostokkal, a' melly alkalmatossággal, mind a két részről egynehány ember el hűlt, és sebbe is esett. — Mivel könnyen veszedelem közzé eshetett volna ez az erősség, a' Rénus vizének befagyása miatt; arra való nézve a' Rénus közepén a' jég befagattatott, és 50 ágyúk vonattak ki a' viz partyára. — A' kegyetlen hideg idő miatt kéntelen vólt az ellenség egynehány óráni jaló földre magát vízszla húzni.

Spanyól Ország.

A' *Navarrában* történt hadi dolgokról következő tudósitást küldött *Pampelonából* Gr. *Colomera* vezér a' Madritti Kir. udvarnak, a' múlt *Dec. 2-ik* napján: A' Navarrai Spanyol ármádiának bal szárnyát 12000 főből álló Frantzia sereg támadta meg *Ilcos* és *Berios* közt, és egy darabig kétségesnek lenni láttatott a' viadalnak kimenetele: minekutánna mindazáltal Gr. *Colomera* vezér maga is oda ment, és jelenlétele által egészen meg bátorította volna a' Spanyolokat, ezek amazokat szerentsésen vízszla verték, és sok embereket el vesztegették az ellenségnek. — Innen a' Spanyol ármádiának jobb szárnyához ment Gr.

Colomera, holott az ő eleve ki adott rendelése szerént, *Crespó* Generál Lajtinánt is meg háborította a' Frantziákat, és mind a' *Sorani*, mind az *Olavi* tetőket el foglaltatta. — De minthogy itten sokkal nagyobb ereje vólt a' Frantziáknak, mint a' Spanyoloknak, ennekfelette a' segítő Spanyol seregek sem érkezhettek oda ideje korán, azt parantsolta a' kormányzó vezér a' Gallitziai vadászoknak és az *Ultoniai* batallionnak, hogy akárnogy, 's akár merre fordúlyon a' dolog, igyekezzenek az ott lévő hegyeket el foglalni, melly parantsolattya't szerentséssen is bé tellyesítettek. — Azon közben a' segítő seregek is oda érkeztvén, ismét meg támadták a' Frantziákat, és nem tsak keményen meg verték, hanem egyszersmind az egész környékről el üzték őket. — Ekként olvassuk ezeket a' Madritti officialis újság levelekben.

Ezek által tudósítatunk arról is, hogy *Gr. de la Union*, nevezetes Spanyol hadi vezérnek szerentsétlen halála közönséges szomorúságot okozott legyen, nemtsak a' Spanyol ármádiánál, hanem oda haza is. — *De las Amarillas* Marchese, a' kire vala a' Spanyol seregeknek kormánya bizattatva, kétségeskedvén arról, meg hólt e', vagy pedig rabságba esett legyen *Gr. de la Union*, értekező levelet küldött *Perignon* Fr. Generális-hoz, a' ki nékie azt válaszolta, hogy mind *Gr. de la Union*, mind az ő tiszti előjárója *Dügomier* Generál bizonyossan el estek a' viadalban, és valamiképen az elsőbuek halálát a' Spanyolok, úgy az utólsóbnak el estét a' Frantziák felettébb sajnállyák:

A' Spanyol ármádián eddig történt szerentsétlenség miatt nemtsak el nem tsüggedett a' király, és a' nemzet; sőt inkább annál jobban felserkentetett a' hadakozásnak egész erővel lejendő folytatására. Az egész Országba királyi parantsolat küldetett a' serény verbuálás végett; egynehány milliomot erő papiros pénz botsáttatott

circulusba, hogy azok által a' hadakozásra szükséges kész pénz a' királyi kintstarba bé takarítsasson.

E' mellett, minthogy az is el vagon végeztetve, hogy a' föld népe is fegyverbe öltöztetessen, azomban a' királyi fegyveres tár mind a' fegyver készítő műhelyeknek, mind a' Spanyol ármádiánál volt artilleriának, és tábori munitióknak, Frantzia kézbe lett esések által nagyon ki üresítetett, királyi biztosok küldettek *Biskájába*, a' kik ottan a' lakosoktól fegyvereiket bé szedjék, és ha kívántatni fog, még is jobbítassák, és úgy olzto-gassák ki a' föld népe közt,

A' *Barcellónai* levelek is azt bizonyíttyák, hogy *Katalóniának* lakosai 150 ezer embert ajánlottanak legyen a' királynak az Ország védelmezésére, és hogy ezen ajánlással Madriuba küldetett követjeik által, elegendő fegyvert kívánnak magoknak adattatni. — Éppen ez a' *Barcellónai* levél beszéli azt is, hogy sokkal kevesebb volt a' Spanyol ármádiának vesztesége, a' *Nov. 17 ik* és *20-ik* napjain történt tsatákban, hogy sem mint eleintén hirleltetett. — Hogy azon hólnapnak *28-ikán* a' *Figuerási* várat el foglalták a' Frantziák, tsudálni nem lehet, mivel nem viézségek, hanem a' bent kórmányozó Spanyol vezérnek el árúlása által jutottanak annak birtokához, a' ki hogyha hívebb lett, és királyához, 's hazájához való kötelességet bé tellyesítette volna, az ott lévő 9000 főből állott őrizettel, egynehány hólnapig védelmezhetne volna magát, annyival inkább, mivel azon erősség mindenféle eleséggel bőven meg volt rakattatva. — *Rosas* várának birtokához, holott *Gravina* Generál Lajtinánt a' commandérozó vezér, nem fognak olly könnyen jutni a' Frantziák, mint a' miképen ők önnön magokat biztattyák.

Olasz Ország.

Ö Kir. Felségeknek a' Nápolyi királynak és királynénak igen nagy örömet fzerzett a' Toskái-

na tsetsemő nagy hertzegnek születése, harmadnapig *gala* vólt az udvarnál, éjjelenként az egész város meg vólt világosítva, 's szüntelen hangzott az öröm kiáltás. — *Orázio Moller* Toskánai Kavallérnek, a' ki ezen örvendetes hirrel Nápolyba küldetett, egy beises arany tobák tartót, és egy brilliantos gyűrűt ajándékozott a' Nápolyi királyné, Meg tartásra méltó dolog, hogy a' mi Fels. Császáruk és Királyunk Ferentz, tesvér öttisével Ferdinánd Toskánai nagy hertzeggel egyfzersmind házasodott meg, két testvért vettenek magoknak feleségül, mind a' kettőnek elsőben leány, másodszor pedig férfi magzati születtek.

A' Római Sz. Pápá egész ármádiáját, melyet egynehány ezer fővel meg szaporított, új köntösbe öltöztette. Ingenieuröket küldött a' *Civitavechiai* ki kötő helynek erősítésére, ennekfelette a' pattantus seregnek is meg parantsoltatta, hogy minden szempillantásban kélzen tartsa magát a' nevezett városba lejendő marsirozásra.

A' *Genuai* respublikának földén 8000 Frantziánál több nem maradt, a' többi mind Tulonba ment, az ottan ki kélzítetett Frantzia Flottára. A' kik ott meg maradtak, másoknak vakítására fel 's alá marsiroznak a' tenger pariyán, hogy annyival nagyobnak tessék lenni a' számok.

A' *Genuai* levelek azt beszélik, hogy már Navarának vég várát *Pampellonat*, *Rosást*, és *Katalóniának* erősséget is el foglalták a' Frantziák; de mivel e' tárgyról, még ekkorig semmi officiális tudósítás nem jött Madritból, hiszünk is, nem is a' Genuai leveleknek, u. m. a' mellyek többnire Frantzia tentával szoktak irattatni. Annyit mindazáltal más tudósításokból is olvashatunk, hogy Katalónia fő városában, *Barcellónában*, sok tehetős lakosok és urak feltő jószágaikat öszve pakoltak, hogy, ha valamiképen látogatásokra akarnának menni a' Frantziák, bútsút vehessenek a' kapufától, 's bátorságosabb helyre vonhassák magokat.

Sok hadi tisztek, a' kik eddig a' Genuai tartományban vóltanak, *Tulonba* utaztak. Ezek közt vólt *Gentili* Generális is, a' kire a' *Tuloni* flottának kórmánya vagyon bézattatva, a' melly 15 *linea* hajókból, 25 fregattéből, és Corvettekből, és közel 80 transport, az az, eleséges hajókból állani mondatik, de még eddig ki nem lehetett bizonyossan tanulni, hová, és kik ellen fog küldtetni.

Egy furtsa történetről emlékeznek a' Genuai levelek, mellyből ki tettik, hogy a' nemzetek törvényeire is keveset hajtanak a' Frantzia republikánusok. Egy *Naillac* nevű Frantzia, a' ki *Tilly* előtt Frantzia követ vólt Genuában, a' mostani Frantzia ministerhez *Villarshoz* menvén, bizonyos dolog végett, nemtsak meg nem halgatott, sőt paraisolattyára inasai által jó megvertetett, 's azután ki talzigáltatott az udvarból. Ezt a' szép complimentumot, a' mint írják a' Genuai levelek, azért nyerte *Naillae*, mivel követségének végződése után, a' helyett, hogy Párisba ment vólna vizsgálza, *Tulonba* utazott, és ő vólt egyik fő oka, hogy azon várost és ki kötő helyet el foglalták az egygyesült Anglus és Spanyol hajó seregek. — Két órával azután, hogy a' *Naillac* háta közepire Fr. passus ragasztatott, oda hagyta *Génuát*.

A' Szabaudiai tartományban, a' melly néhány esztendőktől fogva a' Frantzia respublika birodalma alatt vagyon, keménnyen verbuálnak az oda küldetett nemzeti biztosok, és 17 esztendős ifjútól fogva 45 esztendős emberig, mindent, a' kinek tsak ép keze lába vagyon, feliratnak, akár házas, akár nőtetlen, akár gyermekes, akár gyermeketlen ember légyen az, nem gondolván semmit avval, ha 6 — 8 gyermeke légyen is az illyetén fegyver viselésre alkalmas lakosnak. — E' miatt igen sokan ki bújdosnak honyaikból a' kik egyenlő módon erőssitik, hogy ottan is nagy szükséget szenved a' Frantzia ár-

88
mádia; hogy riskása és kukuritza elegyes liszt-
bol készített kenyérrel él; hogy bőr tsizma he-
lyet, fa tsizmát visel a' köz katona; hogy mind-
nyájan nyughatattansággal várják a' békességet;
hogy a' Parisi Convent ördöki alkotmányának
el töröltesétől fogva a' Frantzia katonában is
meg aludott a' vérontási szomjúhozó vitézi tűz;
hogy ottan is meg szűnt a' vallás tsúfollás; hogy
az el pusztított templomok ismét fel építetnek;
a' papok vilzsa hivatának; seregestől fút a' nép
a' templomokba; mind a' kösség, mind a' kato-
naság, melly ennekelötte még tsak haliani sem
akart a' vallásról, az isteni tiszteletet nagy buz-
gósággal viszi végbe; és hogy minden átkozza
Roberspiernek gonosz és kegyetlen alkotmányát,
a' ki nem tsak a' vallást, hanem a' felebaráti
szeretetet is ki akarta a' Frantziák szivéből irtani.
's a' t.

Frantzia Ország.

Sok oly értelmes, és mezfze látó emberek
vagnak a' Párisi Conventben, a' kik meg lévén
arrai győzettelve, hogy a' vallás nélkül egyetlen
egy emberi társaság sem lehet állandó, és hogy
annál nintsen alkalmasabb eszköz a' közönséges
békességnek, bátorságnak és boldogságnak fenn
tartására, erőssen kezdik sürgetni, hogy e' fon-
tos tárgyra nézve is végezzen valamit a' Convent.
A' decas, az az, a' Frantzia újkalendáriom szerént
minden 10 ik nap esendő innepekről lévén szó nem
régiben, a' Convent gyűlésében, *Gregoire*, vólt
pü-pök hozzás és fontos beszédet mondott a'
vallásnak szabados gyakorlásáról, és azt állitot-
ta, hogy minden vallásokat meg lehet a' Frantzia
respublikában engedni. — Találtattak nem ke-
vesen olyanok, a' kik ellene mondottak, és illet-
lenül szóllottak mind a' vallásról, mind a' pap-
ságról. — *Charlier* a' többek közt ekként okos-
kodott: A' vallás, *úgymond*, egyedül a' szívnek
dolga, félö, hogy a' küisö isteni tisztelet felöl való

tanátskozásunk által ismét fel ne támaszszuk a' fanatismust, az az, a' vallásban való vak buzgóságot. — Ilendőbb dolog a' *maximumnak* t. i. az eleségek meg szabott árának el töröltetéséről gondolkodnunk és beszélnünk, eleitől fogva guillotineje volt ez a' kereskedésnek, minthogy pedig már a' gyilkoló alkotmánytól el állottunk, szükség ezen kereskedést öldöklő eszközt is el törűnünk — bator valamivel többet fizetünk is ennekutánna az eleségért, de mindenünk bővséggel leszen, hogyha óltsóbban kelletik a' földmivesnek, és a' kereskedőnek maga jószágát el adni, min a' mennyiben neki magának vagyon, szükség sképen meg szünik a' földmiveléstől, és kereskedéstől.

Gregoire vólt püspöknek a' vallásról és az isteni tiszteletéről mondott beszédét sokkal jobban szívére vette a' Parisi publicum, mint a' Convent — Már is azt javasolják az ottan költ közönséges levelek a' nemzeti képviselőknek, hogy engedjenek az okosság tudományának, és hozzászass meg éredetett vizsgálásaik után decretállyák a' javasolt decasi innepeket. — A' többek közt ekként fejezi ki önnön magát *Mercier*, *Dec. 24 ikén* költ mindennapi levelében: Elégge vetelkedtünk, *úgymond*, a' polgári dolgok miatt, nem szükség, a' vallás dolgáról való veszekedésbe magunkat botsátani — Sokkal könnyebb a' királyi tronust le rontani, mint a' vallást el törteni. — *Gregoire* az isteni tiszteletnek szabad gyakorlásáról beszélt a' Conventben; ellenkező társai éppen semmit sem láttatnak az isteni tiszteletéről tartani, holott a' nemzeteknek nyomorúságok és szerentsétlenségek elegendő indító ok, a' valláshoz való kaptasztatásokra, mivel nintsen a' nyomorúságot szenvedőknek nagyobb vigasztalásokra azon helynél, holott az istenséget jelen lenni gondolyják, és a' hol nyomorúságaiknak végződéséért esedezhetnek — és ha valaha vólt 's vagyon valamelly nemzet, a' mellynek szüksége vólt az istenségről való gondolattjai által magát vigasz-

talni, valósággal vagyon mostan a' Frantzia nemzetnek, a' mellyet sok külömbb külömbbféle vizontagságok, és nyomorúságok érdeklettenek a' revolúciónak kezdetétől fogva, és lehetetlen azt minden religiótól meg fojztani.

A' Dec. 30 ik napján tartatott gyűllésben, egyenlő meg egygyezésből el törölte a' Convent azt a' régibb végzést, melly szerént semmi Anglus, Hannoveranus és Spanyol katonának pardont adni nem vólt. szabad — Ez a' törvény, *úgymond Brival*, olly vérengező törvény, melly által a' felebaráti szeretet barbariesre változtatik által. — Nintsen, *úgymond Breár*, a' mi győzedelmes vitézeinknek szükségek, ellenségeinknek a' halál által való meg rettentésekre. Minekutánna a' Frantzia ellenségeit meg győzte, nem onthat ő többé vért.

Ebben a' gyűllésben olvastatott fel azon capituláció is, melly szerént a' *Manheimi* sántzok, és földvár által adattak a' Frantziáknk. — Egy a' nemzeti képviselők között azt kívánta, hogy vizsgálja meg azt a' köz jóra ügyelő commissió, adja arról való értelmet, mivel nékie gyalázatosnak, és a' Frantzia győzedelmes fegyverhez illetlennek lenni láttatik azon capituláció. Mások is tódították beszédjét; *de Carnot* velek ellenkező értelemben vólt, és azt mondotta, hogy ennél hasznosabb, 's a' Fr. nemzetre nézve ditsőségesebb capitulációt nem tsináltak a' Frantzia vezérek. — *Manheimot* ugyan, ekként okoskodott ő, egy rakásra lehetet vólna löni, de hét, vagy nyóltz ezer Frantzia bizonyossan el vesztette vólna az alatt életét. Hát ugyan meg kelletik e' a' nemzeti biztosoknak tiltani, hogy ők többé illyetén capitulációra ne állyanak? Nem! nem! e' vala a' jelenlévőknek feleletek, és így, ismét tökéletes meg elégedéssel azt végzette a' Convent, hogy a' Rénusi ármádia meg nem szűnt hazája eránt magát érdemessé tenni.

Egy közönséges levél azt beszéli, hogy a' Vendei osztályban ki hirdettetett amnestiának elfogadására nem sok hajlandóságok vagyon a' Rojalistáknak, és a' midőn az oda küldetett nemzeti biztosok őket avval meg kínálják, ekként szoktak szólani: *Ti, úgymond, meg tagadtátok isten-tekét, vallástokat, miként adhatnánk tehát mi hitelt a' ti ígéreteiteknek, tartsátok amnestiátokat magatoknak, valameddig az isteni tiszteletet, az egyházi szolgákat, és a' királyi méltóságot előbbi állapotokba vissza nem tevénditek, addig lehetetlen nekünk veletek egygyességre menni 's a' t.*

Addig 's addig iparkodott *Lecointre*, hogy *Barrere*, *Billaud*, *Varenes*, és *Collot d' Herbois*, néhai *Robespierre* czimborásai ellen is az a' decretom hozatott, hogy a' közjóra ügyelő commissió által vizsgáltsanak meg előbbi tselekedeteik. — Kétség kívül ők is nem sokára *Carriere* pajtások után fognak e' világnak kietlen puszta-jából ki bújdosni, noha ők erőssen biztattyák magokat, hogy nem ők, hanem az ő ellenségeik fognak szégyenbe esni.

Egy valaki illy elmés epitáfiumot írt *Robespiernek*:

*Honnete citoyen, ne pleure point mon sort ;
Si je vivois, tu serois mort.*

az az:

*Jó polgár ne szánd sorsomat, mert ha én él-
nek, te meg halnál.*

A' köz Jóra ügyelő Commissió, levelet írván a' Fr. respublika Helvetiában lévő követjének *Barthelemynek*, meg hamisította azon költött hírt, melly szerént azzal ditsekedtenek az ott tartózkodó Fr. emigránsok, hogy ők rövid idő múlván vissza fognak hazájokba térni, és ez által nem kevés nyughatatlanságot okoztak a' Helvecziá-

val határos osztályokban. Egyfzersmind azt biz-
za a' fent nevezett követre, mondja meg a' Can-
tonoknak, hogy a' Frantzia nemzet ennekutanna
is úgy fogja a' honnyaikból kiköltözött Frantziá-
kat tekinteni, mint valóságos haza árulókat, és
soha meg nem szünik őket érdemek szerént üdöz-
ni. — Erre való nézve kéreti a' Heiveczia Can-
tonokat, hogy őket üzze ki magok kebeléből.

Magyar Ország.

Ungvárt Jan. 8 ik napján 1795. Tágas mezőm
lehetne nékem (*így ír hozzám egy nevetlen barát-
tom*) akár Ungvarról, akár az itten lakó Orosz
püspökségről, akár az itten történt magános,
vagy közönséges dolgokról írnom; de ezeket fél-
re tévén, az Ungvári oskolai ifjúságnak nevelé-
sét, úgymint azon fundamentómot veszem elő,
mellyen mint különös, mint közönséges böl-
dog-sága, vagy böldogtalansága épühet az emberi
tarsaságnak. — Azt mondom tehát, de tsak igen
rövideden, hogy, ha mindenütt olly nevelésre,
és olly nevelőkre találna az ifjúság, a' millyen
(a' mennyiben nékem tapasztalnom már régtől
fogva lehetett, és ki ki rövid idő alatt is tapasz-
talhattya.) *Ungvárt* vagyon: valóban koránt sem
kénytelenítetnénk az ifjúságról annyi, és olly szo-
morú híreket hallani. — Nem alkalmatlankodik
itt a' deak házi gazdájának, szomszédjának,
ennek vagy amannak, itt vagy amott, nappal
vagy éjjel, szóval vagy tselekedettel; nem fente-
reg ott, a' hol dolga nintsen, vagy nem illik,
vagy meg van tiltva, nem dobzódik, nem garáz-
dálkodik, hanem az iskolában maga előmenete-
lét, és jövendőbéli hasznát, a' templomban pe-
dig Istene ditsőségét, és lelke idvességét keresi,
tökélletes példát adván a' jelenvalóknak. — De
nem is tsuda, mivel előjárói, kiváltképen pedig
nagy érdemű directorok *Fekete Imre* úr, egész
igyekezettel, tsupán a' reájok bízott ifjúságnak
javán munkálkodnak. Ez a' fáradhatatlan férfiú,

És természet szülte director, t. i. *Fekete Imre* úr soha el nem szunyad kötelességeinek tökéletes végbe vitelében: jön, megy, vigyáz szüntelen, tudakozódik, pirongat, ditsér, ösztönöz — majd mindennapi az iskolában, számot vesz mindenekről, inti a' tévelygőket úton, útfélen, 's a' t. És így se a' jók, se a' rosszak szemeit, vagy füleit el nem kerülhetik, hanem érdemielt jutalmát nálla ki ki fel talállya. — Nem emlékezem egyéb különös tselekedeteiről, mivel ezekkel hofszasis vólnék, és a' mennyiben ezen érdemes urat esmérem, tetés ditséreteivel ötet meg is pirítanám. — Azt mindazonáltal el nem halgathatom, hogy ő általa ment a' végbe, hogy a' múlt Májusban, vele egygyütt az Ungvári Tanítók, mintegy 130 forintokat adtanak felséges Urunknak ezen jelenvaló hadakozás folytatására. — Minapában pedig, midőn az Ungvári Zsidó iskolát újolag helyre állította, rövid ugyan, de a' mennyi szava, annyi gyökeres fundamentomú beszédet mondott a' jó nevelésről, a' számos, és külömbféle rendű halgatóknak bámulására, német nyelven. Méltó vólna ezt is közönségessé tenni, ha keze közzül ki lehetne tsafarni. — De, a' mint meg ígérém, nem szóllok több ditséretes tetteiről, csak azt mondom még: épen nem tsuda, hogy a' kiktől ki telhetik, távolabbról is, ezen szemes gondviseles alá küdik fiaikat. — Van is annyi deák *Ungvárt*, hogy nem tudom férnek é, és miképen férhetnek iskolájokban. — Ezekre való nézve, egy átallyában méltó dolog, hogy ezen nagy érdemű Director Úr is helyet talállyon az Úr Kurirjában.

Mivelhogy Erd. Olvasóim közt számossan találtatnak olyanok, a' kik az ifjúságnak nevelésében és oktatásában foglalatoskodnak, méltónak itéltem azon szép és hasznos rendelést ide bé iktatni, a' mellyet a' Westfáliai kerületben, nevezetesen a' *Schaumburgi* Grófságban, a' *Bückeburgi* iskolának meg jobbítása véget a' múlt esztendőben ki adott *Gróff Lippe*, a' melly

mind a' Tanítókra, mind az iskolai Előjárókra nézve sok szép igasságokat foglal magában: Mivel, *úgymond*, igen kevesen mennek a' nagyobb iskolákba azok közül, a' kik ezen mi iskolánkban tanúlnak, természetesen két főbb részre osztattatik fel ezen iskolánk, u. m. a' polgári és tudós iskolára. Mennél inkább kívánnjuk, hogy mind a' két rendbéli tanúlókra elegendő gond viseltessen, annál inkább fogunk ennekutánna azon igyekezni, hogy az egyik rész a' másiknak kedvéért leg kisebbet se tanúllyon, a' mi nékie jövendőben hasznára nintsen, de semmit is el ne mellözzön, a' melly jövendőbeli állapottyára nézve szükségesképen meg kívántatik. — A' jövendőbeli polgártól azt kívánnjuk, hogy nékie, az olvasásban, írásban, számvetésben, és a' vallásnak gyökeres ágazataiban lejendő oktatáson kívül, a' természeti históriából, geografiából, históriából, a' természeti tudományból, és más tudományokból is azok a' dolgok, a' mellyeknek a' polgári életben nagy bé folyások, és különös hasznok vagyon, tanitassanak; kiváltképen pedig, hogy ő tulajdon nemzeti nyelvével elegendőképen meg esmérkedjen, és ne tsak a' könyveknek olvasására és értésére oktattasson, hanem arra is, miképen kellyen nékie, mind beszédjében, mind írásában, gondolatjait rövideden, értelmesen, és világosan ki fejezni; egy szóval, hogy meg tanúllyá, miként lehessen minden tudni való dolgokról igaz és világos esméretet szerezni. “

„Az iskolai tanítóknak választatásában ennekutánna kettős tekintet fog lenni, t. i. hogy ők ne tsak az iskolai tanítóknak szükséges tudományokkal bírjanak, hanem egyfzersmind értse azt a' mesterséget is, miként kellyen nékie az ifjúságnak tanításában magok tudományával használni. “

„És mivel az erköltsőknek formálása a' mi iskoláinknak leg főbb tzielja, tehát arra kelletik kiváltképen való módon vigyázni, hogy a' jöven-

döbéli iskolai tanító valóságos követő példa legyen maga jó erköltsi viseletében.,,

„Nem azért rendeljük ezeket, hogy ezek által az iskoláknak mind nagyobb nagyobb tökéletességre való vitelét meg akarnánk akadályoztatni, sőt inkább azt akarjuk, hogy a' kik iskoláinknak meg jobbítatásokra valami jót mivelhetnek, alkalmatosságot nyerjenek, hasznos igyekezeteknek és találmányoknak meg kettőztetett buzgósággal lejendő végbe vitelére.

Elegyes Tudósítások.

Kosciusko Lengyel Generalissimus Moskau városán éjjel keresztül utazván, mindeneknek szeméit magára fordította. — Onnan Petersburgba fog vitetni, a' hol, mint Státus fogoly, az oda való várba zárattatik. Úgy hallatik, hogy az Améri-kai Szabad Státusok *Lafayette* Fr. Generálért a' Fels. Császárnál, *Kosciuskóért* pedig az Orosz Császárnénál esedeztek. — A' Konstántzinápolyi Divánban nem régiben nagy változások történtek, a' *Kihaja Basa*, a' *Tefterdár* (ezeknek tisztségek meg van az Osmanografiában magyaráztatva) meg foltattak hivatallyoktól, még pedig, a' mint mondatik azért, hogy ők szüntelen a' békességet javasolták, és nem akartak a' Kápután Basa pártjára allani, a' ki a' N. Vezérrel együtt a' háború indításra ösztönözi a' Török Császárt. — Gróf *Suwarow* Orosz Feldmarsált a' fekete Sas tzimmerü vitézi rendel ajándékozta meg a' Fels. Prussiai király, egy igen szép levelet ragasztván a' mellé. (A' fekete sas tzimmerü vitézi rend leg első a' Prussiai birodalomban, és narants színű szeles pántlikán hordja azt mind maga a' király, mind a' több vitézek, nyakaikban. — Az ezen tzimert meg vivő Prussus tisztnek, *Tilly* fő Strázsamesternek 200 aranyat ajándékozott *Suwarow* Feldmarsál.

Tegnap dél után igen pompás szánkázást adott itten az Orosz követ *Rozumovsky* Gróf, a' melly dél után két órától fogva estéli 7 óráig tartott. Fő vendégeit gazdagon meg vendéglette a' Cs. szigeti keriben. Az onnan este vissza tért uraság, fegő szövétnekek mellett meg járta a' városnak fő útjait, végtére bé ment a' Cs. várba, mellynek tágas piatzán, Ő Felségeknek kedvéért, a' kik szobáiknak ablakaikon néztek a' szánkázó Uraságot, egynehány fordulást tett, a' melly igen gyönyörködtette a' nézőknek szemeket.

El adni való Bibliothéka.

Pesten, egy különös szorgalmatossággal öfzve gyűjtögetett, mindenféle tudományokban német, deák, Frantzia, Olasz, és más nyelveken is lévő, mintegy két ezer, és egynehány száz darab könyvből álló Bibliotheca a' Censurán kerefztül menvén, jövő Februáriusnak 9 ik napján, a' Hatvani kapun kivül, a' Római király nevét viselő vendégfogadóban, a' 608 ik szám alatt, közönséges licitárióra fog botsattani. A' kinek kedve lejénd könyv vásárlásra, és előre akarja ezen el adattandó könyveket es néri, Titt. *Dálnoki Nagy Gábor*, és *Kováts Mihály* Prokátor Uraknál, *Weigand* és *Kilián* könyvárosoknál nem külömben, a' fent nevezett Vendég fogadóban meg kaphattya annak ki nyomtatott catalogusát.